

PAPER DETAILS

TITLE: İktisat İlmi ile Vergi Hukuku Arasında Terim İhtilafları

AUTHORS: İ. Hakkı ÜLKMEN

PAGES: 0-0

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/37968>

*İKTİSAT İLMİ İLE VERGİ HUKUKU ARA
TERİM İHTİLÂFLARI (1)*

Revue de Science et de législation financière
Ni

Yazan : Jean - Guy - Mèrigot

Çeviren

Her zaman kullanılmakta olan “Maliye İlmî” talimatı, bu ilmin telif üç unsurdan terekkün eder. Bunları dikkate değeryan Profesör Neumark (2) İtalyan ilmi, bu unsurların hakuk ettirmiş olmakla beraber, bunların çeşitli maddelerinin farikaları telâkki edilebileceğini göstermiştir.

İktisadî unsur filhakika Amerika ve İngiltere’de işgal etmekte,

İçtimai unsur Alman fikriyatının müstakar görünümekte ve nihayet,

Hukukî unsur da, yakın bir tarihe kadar Fransız hukukuna bir yer tutmaktadır.

Yekdiğeri ile sıkı iştirak ve münasebetleri bulunan bunların zalarına; idarî teknik ve hukukî mülâhazalara ehemmiyet verilmeli; maliye ilmi, ekseriya, hemen münhasıran mali mevzuatı ile sar ettirilmiş bulunuyordu. Amme kredisi tekniği hakkında ilminin tetkikleri esas itibariyle iki noktaya tevcih

1 — Amme hukukuna sıkı bir surette tabi olan amme hukukuna masına, müzakere ve kabulüne, tatbikine ve kontrolüne

Ancak, amme hukuku ile bağılılığı hiç bir şeyden ve münakaşa götürmiyen bütçe hukukunun, ana koluna bağılılığı bakımından ortaya hiç bir amme hukuku ile hususi hukuktan her ikisinin disine bağlanmasını istedikleri görülüyordu. (3) hukukunun “muhtariyetini” (particularisme) ve bunu talep eden orijinal bir fikir cereyanı - ki na ayrılmaz bir surette bağlanmıştı. - Yavaş ya

Halihazırda vergi hukukunun hususiyetleri (codes) ve bu hukuka has kaidelerin hazırlanması gerek hususî bir kaza sisteminin mevcudiyeti ve ihdası suretiyle ananevi olarak, gerekse hususî kabulü suretiyle şekli olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu muhtariyetin ilk iki tezahürü dolayısıyla ce bilindiği cihetle bunlar üzerinde fazla durma vergi hukukunun mefhumları ile diğer hukuk arasındaki mutabakatsızlıklar da bir çok defa Vergi Kanununun veya vergi dairesinin meselâ dinme mefhumları hakkında, Medenî Hukukundan tanımazlıktan gelen tarifler ortaya koydu.

Tacir ve şirket gibi temel mefhumlar üzerine hukuku ile karşı karşıya getiren anlaşmazlıklar nedir?

Buna mukabil vergi hukuku dilinin, iktisat ilmi muvacehesindeki istiklâli üzerinde lüzun Vergi hukuku, bazen garip tabirler kabul etmiş

rında görülecek ve modern millî gelir tetkikleri bu koymaya kâfi gelecektir.

Yegâne emeli, Fourier'nın "Controversisme" dıysun, disiplinlerimiz üzerinde şimdiden meş'um olan şiddetlendirecek mahiyette bulunan büyük sakatlıklardikkati çekmekten ibaret olan bu etüd mezkûr ihtilâlin incelemeye ve bir hal tarzının esaslarını araştırmaya

BİRİNCİ KISIM

İhtilâfların Tezahürü

Terim Bakımından iki disiplin arasındaki münasabetsuretle çizilebilir :

1 — Her ikisinin ayrı kelimeler kullanması hal

Bu kelimeler :

a) Ya muhtelif mefhumları ifade etmek için kullayrılığ tam olup arada hiç bir teşevvüğe mahal kal

b) Veya aynı mefhumu ifade etmek için kullanırışıklık hasıl olmakla beraber, basit bir müteradifliğucihetle zorluk büyük değildir.

2 — Her ikisinin aynı kelimeyi kullanması halimali).

Bu kelime :

a) Ya aynı mefhumu vasıflandırmak için kullandilarasındaki mutabakat tamdır.

b) Veya aynı mefhumları vasıflandırmak için

A. — *Vergi hukukuna ait mefhumun İktisadî olması halî :*

Bu darlığı izah ve tenvir sadedinde müteaddit yazılmıştır. Vergi hukukuna nisbetle, iktisat ilminde önemli bir yer olan müstahsil mefhumu, bu bahiste geliştirmeye muvafık teşkil edebilir, hattâ o kadar müsait ki, üzerinde durulmaya değer. Kezalik vergi hukukunun vergilendirilecek gelirin vergilendirilebilmesi için kabil olandan daha noksanı yoktur. Taç eden tamamen teknik (dış karineler usulünün kabulü.. ilâh) veya siyasî ve içtimaî (matrahdan dolayı gelir mefhumunu daraltması da derhatır olur) vergi hukuku mefhumu ile iktisadî mefhum arasındakî netten ziyade, vergi tatbikatının icaplarından doğan ihtilaftır. Ubahis değil midir? Burada bizzat gelir mefhumu değil, mayıp, sadece gelirin maliye idaresince vergilendirilmesi lâ usuller ortaya çıkmaktadır.

İşte bunun için, terim ihtilâfını açıklamak hususunda sıkıca bağlı bulunan, nazik bir mefhumu, aklımıza bize daha uygun gelmektedir.

Burada, zamanımızın en büyük nazariyecileri üzerinde durmuşlardır. Şöyle sızalar ettikleri bir mefhum karşısındayız. Ancak o zaman, cari “iktisadî” anlayış, müşterek bir hareket meydana getirir. Her gelir, daima, muntazam bir kaynaktan gelir. Gelir, devamlılığını sağlamak için bu kaynağın muhafazası doğuran sermayenin olduğu gibi muhafazası icap eder.

unsurlar amortismanına tabi tutulabilir ve diğer taraftan tabi kârlardan ayrılacak meblâğların toplamı, amortismanların ilk maliyet fiyatlarını aşamaz. Bu suretle 5 Şubat 1925 rarnamenin (décret) altıncı maddesinin 12 nci fıkrası ile zarurî olarak kıymeti tenezzül eden sabit harcın (immobilisation) aktif kıymetinde vuku bulan kayıtlarında tesbit edilmesidir.” şeklinde tarif etmiştir.

Ancak acaba amortisman sadece bazı unsurların değerini tesbite mahsus bir hesap oyunundan mı ibaretti? Bu sorunun yeniden tesisini sağlamak suretiyle çok ehemmiyetli bir fonksiyon ifa eden bir müessese mi olmak lâzımdı? Amortisman maliyet fiyatlarından farklı olmadığı iktisadî istikrarın yük önem arz etmiyen bu sual, para vahidinin kıymetinin fiyatların baş döndürücü bir süratle yükseldiği devirde acuhamet (acuité) iktisap etmektedir. O zaman kıymetli unsurların yenileme bedeli, maliyet fiyatını önemli ölçüde artırmaktadır. Artık çok aşağı bir miktar teşkil eden amortismanlardan rinden tatbik edilen amortismanlar, bu unsurların değerini dolayısıyla teşebbüsün duçar olduğu hakikî zayıflığı temsil etmektedir. “Bundan şu netice hasıl olmaktadır: Amortismanların hakiki kıymet düşüklüğünden daha aşağı bir kıymet şartları altında tahakkuk ettirilen kâr iktisadî balansa (fictif) bulunmakta ve bu gayri hakikî kârın bütününe vergi de, hakikatte teşebbüsün sermayesini teklif etmektedir.”

Bu netice, mevzuubahsimiz olan konjonktürde amortisman gücünün tenezzülü yüzünden teşebbüslerin, bilhassa

le hakikî mânada fakirleşmesini, bilânçoda kaybetmesini intaca müsait bulunan bu dermak zorunda kalmıştır.

O zaman, maliye idaresi, oldukça geniş bir met düşüklüğüne sebep olan veya sebep olmamış hadiselere vukuu tevsik edilebildiği andı sür'atlendirilmesini veya hususî amortisman, ti, imalâtlarını, onun yerine kaim olacak di çevirmiş olmaları itibariyle normal ahvalin a kıymetten düşmesi ve faaliyetlerinden kâfi b likesine maruz bulunan bir çok teşebbüsler dılar. İdare, son zamanlarda, teşebbüslerin s islahatları (aménagements) için sür'atli amo ni kabul etti.

Maliye idaresi, diğer taraftan, 1939 ile ve edevatın ilk maliyet fiyatları ile tecdit kıy lamak maksadiyle, bazı şartlarla vergiden m ayrılmasına da müsaade etti. (7). Buna muva tinin idamesi için zarurî olan stokların yenile lar da derpiş olundu. (8)

15 Ağustos 1945 tarihli emirname (l'ord yonları ilga etti. Fakat stokların yenilenmes hakkında 1947 ve 1948 hesap yılları için geçi ne mukabil (9) alât ve edevatın ilk maliyet fi si, ancak, teşebbüslerin ihtivârına terk edilmi

buriyetindedir. Amortismanına tabi tutulacak kıymet ya yeniden kıymet takdir edilmiş maliyet fiyatı olma takdir edilmiş maliyet veya iktisap fiyatı ile, o zaman münasip (ad hoc) (11) emsale göre kıymetlendirilmiş kûnu (kıymeti yeniden takdir edilmiş alât ve edevata vizyonlarından, takdir kıymet tarihinde henüz kul varsa onların da bu yekûna ilâvesi suretiyle) arasında olan muhasebe kıymetidir. (12). Bundan başka yine kıymetlendirilmesi faraziyesinde, 5 Şubat 1946 tarihli tismanlar, kâr elde edilmediği zamanlar tatbik edildi muhasebe kayıtlarına geçirilmesinden doğacak açığı tehir edilmiş amortismanlar” hesabında göstermekte tar olduklarını” tasrih etmektedir. Ticarî ve sınaî kıymetlendirilmesinde, zararların, ancak 5 yıllık bir devre zararlarına nakli suretiyle, o yılların kârlarından mahsubu olduğu halde, tatbik ve bu hususî hesaba kaydedilmiş kâr ve zararların doğan açıkların mahsubu muayyen bir devre ile Nihayet, mühim bir yenilik de, teşebbüslere, iktisadî ve ticarî uygun amortismanlar tatbik etmek imkânını bahşeyen amortisman miktarlarını gayrimenkullerde yeni muhasebe kıymeti ve alât ve edevatta $\frac{1}{8}$ i ile tahdit eden eski metinlerin 15 Mayıs 1948 tarihli kanunlar, “Yeni kıymet takdir edilmeyen edinen muhasebe kıymetine tekabül eden amortisman tabi kıymetlerin (immobilisation) mahiyeti ne olur ve bunların unsurların muhtemel kullanma müddetine göre temin münü koymuştur.

Kanun vazu bütün bu tedbirlerle teşebbüslerin

rihli kanun) takyid edilmiştir. Öte yandan bu şek
ni mali teklifler vaz'ı suretiyle bertaraf edildi. (E
dil eden teşebbüslerde ticarî ve sınaî kazançlar ve
%28 ze çıkar'an 13 Mayıs 1948 tarihli kanuna işa
nihayet bu yeni tedbirlerin tatbiki ile devlet, iktis
nû sıkılaştırmak çarelerini de araştırmaktan ger
ların tadili müsaadesinden istifade edecek teşebb
tarihli kararname ile muhasebe ve bilânçolarını b
mecburiyetine tabi tutulması bu cümledendir.

Sanayiimizin yeniden kurulmasını ve moder
tırmak ve istihsalin iyileştirilmesini çabuklaştı
islâhat projelerine amortismanın iktisadî mânada
den yapılmasına müteallik hükümler derc olundu

Bununla beraber bütün bunlara rağmen me
bugünkü durumlarında — yukarda izah olunan
vergi hukukunun ananevi anlayışı, olduğu gibi d

Vasıtasız Vergiler Umum Müdürlüğünün 31 C
tebliğinde “amortismanın karşılaması gereken bi
ruz unsurların iktisabı için tahsis edilmiş olan ser
amortisman, taallûk ettiği maddenin mefruz yen
değil, maliyet kıymeti üzerinden hesap edilmek
yan olunan talimat, prensip kıymetini muhafaza

Bir teşebbüs muhasebesinin çerçevesi içinde
amortisman hem azalttığı gelire, hem de olduğu
mükellef olduğu sermayeye bağlı görünmektedir.
nin tekniği ne olursa olsun, vergi daima gerek d
se bilyasita evvelâ geliri ve bu vetmediği takdi

düşünceler tarihi, bu nazik ve münakaşalı mefhumu açıklamak arzusunda bulunan müelliflerin karşılıklı termektedir (14). Ne kullanılış tarzları ne de ara bir malı sermaye veya gelir olarak vasıflandırmaya kabul edilince, en yeni tahliller peşin (à priori) bir zorlukları meydana çıkarmaktadır.

Kullanılan terim ne olursa olsun gelirin bütün teliyet veya daha geniş ifade edilmek lâzımgelirse, ile kullanılan vasıtalar arasında bir tefrik yapılma

Ananevi nazariye, "gelir" i "tali" kazançları bu farkı, mevkutluk, istihsalde intizam ve istihsal ihtiyarî hadiselerle kabili atıf olması kıstaslarına tavsif eder :

Gelir, ceryanın (Débit) devamlılık ve intizamı hafaza ve idamesi (amortisman) icabeden bir kayıyayen zamanlarda hasıl ettiği mahsuldür. Bu klâs satıcılar tarafından kabule mazhar olamayacak denunla beraber, bazı müellifler (15) yukarıki üç kısım mefhumu cezri bir inhiraf vermek ve muayyen bir aktifte vukua gelen bütün artışları gelir addetme

Bütün memleketlerin vergi mevzuatı, bütçen ayet etmek arzusu ve artan bütçe ihtiyaçlarının sağlamak zarureti arasında bocalıyarak bu iki görüş tereddüt kaldı. Fakat Fransa, hiç şüphe edilmemesi için en çok genişletilmesine yer veren memlekettir. muz ananevi mefhumu kabul ettiği halde, maliye

kı tamamen bertaraf etmiş değildir. Bihakkın giler kalkmış olmakla beraber, “sedüler gelir” ma gelir ile sermaye geliri mevzuunda bilhassa

Kâr mefhumu üzerinde yapılan mücerret tahtında aşağıdaki iktisadî hakikat müstetir k nın faaliyeti, bir neticenin elde edilmesini istih ise, ancak serveti arttırıcı bütün diğer kaynak yalnız işletmeye müracaat suretiyle ve sermaye zasını temin için zarurî olan masraflar indirild bit olunabilir. Bu anlayışa göre kâr, istihsal e yatı ile, teşebbüsün istihsal kudretini muhafaza şartıyla, maliyet fiyatı arasındaki farka müsav bul eden ticarî ve sınaî kazanç vergisi mükellef nın meydana koyduğu kârın vergiye tâbi tutu düşünmektedirler. Mahkeme içtihatları da bu men, idare, hazine menfaatine daha uygun gele zına kabul ettirmiştir. 15/Mart/1926 tarihli ka mış kanunlar, 28/Şubat/1933 tarihli kanun, 20 rarname ve 13/Ocak/1941 tarihli kanunun (18 tiği batî ve devamlı bir inkilâbın sonunda, teş zarar hesabının meydana koyduğu her türlü a olursa olsun, işletmenin ceryanı sırasında ve s da hasıl olmuş bulunan bütün kıymet artışların ne varıldı.

Filhakika (hakiki şahıslar gelir vergisine tarihli kararnamenin atfettiği) vasitasız vergi

olan provizyonlar toplamından fazlasını ifade eden küçüklikler ile, şirketler vergisine tâbi kârın teski bu kaide, münakaşa edilemiyecek surette sermaye surları da gelir meyanına ithal etmektedir. (19)

Bununla beraber Fransız kanunu, sermayede tışlarının kâra temsil edilmesinde kaideden bazı i

Bu cümleden olarak, bazı şartların tahakkuk met artışları ticarî ve sinâî kazançlar vergisine

1 — Sabit aktif unsurlarının, işletmenin de devredilmesinden hasıl olan kıymet artışları (plurafından, müsavi bir meblâğın, muayyen bir mübit kıymetlerine yeniden yatırılacağı taahhüt ed vergiler kodu madde: 7 mükerrer.)

2 — Şirketlerin tam birleşmesi halinde, iltihak edilen şirkete intikalinde, (12/Nisan/19 şirketler arasındaki kısmî birleşmelerde (veya S Haziran/1948 tarihli kanun) intikal eden sermaye kayyet değerden fazla bir değerle hesaplanmasın ları. Bu iki ihtimalde, vergiden muafiyet, bilhas kendisine intikal etmiş olan aynî sermaye (app amortisman ve provizyonları o zamana kadar es üzerinden tatbik etmesi şartına bağlıdır.

3 — İşletmenin usul ve fûrudan olan miras intikali halinde ticarethanenin (fonds de comm elde edilen kıymet artışları (12/Ağustos/1942 v kanunlar) müteveffa tarafından tanzim edilmiş len aktife, kıymet takdiri sırasında hiç bir tezyi

Bu tahfifler bir tarafa bırakılırsa, prensip b carî ve sinaî kazanç, bir çok sermaye unsurlarını

Gelir mefhumunun genişletilmesi, sermaye g menkul sermaye gelirlerinin vergilendirilmesinde bi görünmektedir.

Eski sedüler sistemde, menkul kıymet vergis mütedahil taksitler gibi 'asıl gelirleri teklif etm beraber "esham ve tahvilât, istikraz, rant ve âmm tün hasılatını" da teklif altına alıyordu; yani müstesna, senedatın bütün hasılatı (ikramiye, itf hiyeti ne olursa olsun (arızî veya değil) menşei r ya değil) vergi mevzuuna girmekte idi.

Vergi islâhatına müteallik 9/Aralık/1948 ta sa tevziat tabirinin geniş bir tarifini yapmak sur daki genişletmeyi mahsus derecede arttırmışa k yalnız bir hesap devresi dolayısıyla dağıtılan vey larınca tesbit edilen dividantlara tekabül eden m hesap devresi içinde dağıtılan bütün meblâğlar Vergiye tâbi meblâğların yekûnu, carî hesap dev yıl bilânçosunun karşılaştırılması suretiyle tesbi sadece şirketin asıl mânasiyle temettü hissesi ş yan edeceği hasılat değil, şeriklere, muhtelif sene vale edilen : Müessis hisseleri mübayaa bedelleri, bütün meblâğları ihtiva edecektir.

Ayrıca, "hisse senedi, iştirak hisseleri ve k vergisi rejiminin halihazırda (21) tatbikata müte rin henüz nesredilmemiş olmasından dolayı çok

Maliye idaresi, her zaman böyle ince bir tahlile tir . . . ve vergi hukukunun gelir mefhumu, sermaye vüz ettiği gibi sermaye vergileri de kısmen gelirler dir; ve bu sadece, sermaye vergilerinin vüs'ati ve ta lir üzerine kaçınılmaz surette in'ikâsı olmasından d malî adesenin, iktisatçının yekdiğerinden ayırmağa humun kavramını genişletmesinden doğmaktadır.

Vergi hukuku terimlerindeki hataları ortaya g nazarî mefhumların yardımını aramağa hiç ihtiyac çeşitli fikir cereyanlarının bir nevi terkebini vücud mefhumuna başvurmak ve Fisher'in muayyen bir a humuna, Avusturyalıların istihsale mahsus mallar mallar tefrikini ithal etmek kâfidir. Kelimenin hak ye vergisi tabiriden istihsale mahsus mallar üzerine vet veya patrimuan vergisi tabirinden, istihsal ve v mevzubahs olmaksızın, hakikî veya hükmî bir şahs sahip olduğu mallar üzerine konulan vergiyi anlam kuku dilinde bu tabirler, aralarında bir fark gözetil rine kullanılmaktadır. Bir çok memleketlerdeki ku cek yegâne temayül "servet vergisi" tabirinin me mülkiyetin üzerine mevcut olarak konulan vergiye bir defaya mahsus vergi (Prélèvement sur le capita yeden bir defaya mahsus olarak alınan - kaideten riyle ağır vergiye itlak edilmesinden ibarettir.

Sermaye vergisi, kelimenin maddî manasile zeng almak gayesini istihdaf ettiği zaman, sermaye ve birbirine karıştırılması açık olarak görülmektedir.

birinden tamamiyle ayrı mefhumları ifade etme kullandığını göreceğiz.

C — Vergi hukuku mefhumu ile iktisadî terimlerin farklılıkları hali.

Bu bahiste de misaller o kadar boldur ki serretmek gerekmez. Diğer birçok terimler arasında ecir (Salarié) ücreti, zanaat erbabı (Artisans) terimleri, faydalı izahlara malum olan kat vergilerin vasıtasız ve vasıtalı vergiler (İmpôts) şeklinde ananevi tasnifi, bize dikkate şayan paşaları görececek mahiyettedir.

Bu terimler bol bol kullanıldığı halde kimse yanlış anlamadığını kesin olarak bilmiyor, öyle ki, insan Hukukî Terimlere tahsis etmiş olduğu şu izaha, hiç bir kayıpla katılabilir: “Bu terimlerin cari manalarındaki unvan ve terimliliklerindeki farklar kadar karşılıyacak bir şey yoktur.”

Fransız vergi idaresinin ananevi anlayışına göre, kâlif cetveliyle yani mükelleflerin adlarını ihtiva eden ve dilmiş bir cetvel ile tahsil olunduğu halde, vasıtasız mükellef nazara alınmaksızın idarece peyder peyder tahsil meyle veya hadise vasıtasıyla alınır. Her iki grup vergiye tâbi olmaması dolayısıyla tatbikatta büyük önem taşımaz fakat tatmin edici olmıyan bir kıstasa dayanmak

Tavsif mahdud olup bir verginin tahsil tekniği ve tahsil değişiklikler, onun vasfını tebdil edebilir. Öte yandan 16/Şubat/1948 tarihli kararname ile bu

ğer bütün vergilerin sonunda toprak sahiplerine vasıtalı olduğunu iddia ederlerken bu suretle muhler.

İngiliz vergi telâkkisine oldukça yakın görünen in'ikâs hadisesinin müphem ve mütebeddil karakterliğine ve ilmî bakımdan zayıflığına hükmolunabilen çok iktisatçılar, daha iyisi bulunamadığı için bun Bazı müellifler - umumî iktisadî tahlil ile kısmî sıkıca bağlı bir fikir cereyanına göre - mükelleflerin lekinin tamamını teklif altına alan vergilere "v bütün vergilere de "vasıtalı vergiler" adını verme Milli'nin, hiç değilse Principes'lerinin birinci bası Neumann veya Shaffle gibi Alman müellifleri de

Son zamanların millî gelir veya sosyal muhalarında, vergilerin hesaba ithali meselesi en nazik kil etmekte olduğu cihetle, bu kısa tetkiklerle ikin toptan ithalini mi, ihracını mı kabul etmek lâtisadî faaliyet üzerindeki kendisine has mânasın muhakemeyi daha ince tahlile tâbi tutmak (Nuağilmidir? Bu münakaşalar en yeni literatürde, memleketlerinde pek mebzuldür. Bay Bowley ile meşhur münazarayı bir misal olarak gösterebilirdilmiş olan iki ana millî gelir mefhumu, vasıtarak hesaplanan âmiller maliyetine müstenit gelirteurs) ve vasıtalı vergilerin ilâvesi suretiyle hem müstenit gelir (Revenu au prix du marché) me

Bay Ursula Hicks de şimdiye kadar kullanılışını tenkid ve idarî tasniflerin kullanılması dikkat nazarımızı celbederek, “vasıtasız” ve muhasebe zaviyesinden bu yeni izahı için gelirleri tabirlerinin tahsisini teklif etmektedir. (2)

Millî gelir görüşünden, vergilerin yeni iktisadî tır. Temenni olunur ki müellifler kullanacak yük bir ihtiyat ve basiretle hareket etsinler ve kaşalara yol açan terimler kullanmaktan tevazâ hareket etmekle istikbalde bugünkü ihtilâflar edecek yeni ihtilâflar doğmasını önlemiş olacak bugünkü ihtilâflara bir hal tarzı bulabilecekler

İKİNCİ BÖLÜM

Bir hal tarzının aranması

Bir hal tarzı aranması, aşağıdaki iki sual kündür; bu ihtilâflara son vermek arzuya şayandır?

A — Bir hal tarzının faydası.

Bir hal tarzı¹ arzuya şayandır. En az iki sava koymaktadır.

1 : Meydana koyduğumuz terim ihtilâfları amelî birçok vahim neticeler doğurmaktadır. İncelerken, ekseriya mükellef (ferd veya firma)

ret nazarî ilim sahasında hissedilmekle kalmıyor, bilenen ve çıkması lâzım gelen maddî siyaset derslerinin hiyet arz ediyor. Bundan, bahsi geçen kelime ihtilâflarını temenni ettirecek ikinci bir sebep ortaya çıkmaktadır.

2 : Filhakika bu ihtilâflar, gözlerimiz önüne gelen ve iktisat teorisinin umumî ve ünitaire bir anlayış nasebetlerinin bir nevi izah tarzı kisvesi altında, maddî de vergicilik mülâhazalarına üstün bir yer vermek iktisadî mülâhazaları yekdiğerine yaklaştırmak, nasıf yasî mülâhazalara sıkıca bağlamak temayülünü gözetmüle de aykırı bulunmaktadır.

a) İtalyan sosyoloğu J. B. Vico'ye inanmak lâzım. Şeyhün münhanisi ekseriya helezonî bir şekil göstermekten tasından uzaklaşır, aynı noktaya tamamiyle dönmekle aynı noktaya yaklaşır. Öyle görünüyor ki bu tarzda maliye ilmi mevzuundaki fikir gelişmelerinin künhü safhada malî düşünce ile iktisadî düşünce asla biriktirilmeyen Ricardo'nun ana eserine iktisat ve vergi prensipleri (Economie politique et de l'impôt) unvanını vermesi bunları safhada iki çeşit iştigalât arasında bir ayrılık hususiyeti mi ile iktisat yekdiğerine yabancı iki disiplin manzârı cü bir safhada, ayrılık yavaş yavaş azalıyor: "İktisadî dan böyle birbirinden ayrı mefhumlar olmaktan çıkıp viden hâdiseler grubuna dahil telâkki edilmeğe başlanıretle maliye teorisini, umumî iktisat teorisi içine itilmiştir."

Fransa'da bu bağılılığı aydınlığa çıkarmaya çalışan Profesör Bertrand Nogaro, Hanry Laufen gayretleriyle, hukuk telâkkisi inhisarcılığına katkıda bulunarak inkişaf etti. Malî iktisat "économie financière" malî meseleleri yeni bir anlayış ve kavrayış zili - bu mecmuada ahiren tesbit etmiş olduğumuz müstakil bir disiplin olarak nazarı itibara alınarak iktisat da, hukukî ve iktisadî tetkiklere, çok cihetinde yer veren ananevi maliye ilminin yerini bulunamazdı. Bundan böyle, malî âmil ile iktisat bağı, maliye ilmi ile iktisat ilmi sıkı surette y

b) Bu esas tekâmüle, bahsimiz için ehemmiyet katılmaktadır. Malî tetkiklerin çeşitli mevzularda, muasır Anglo - Sakson maliye fikrinin adanlarından ayrı ve müstakil unsurlar gibi nazara alınmalarında değilse bile iktisadî veçhelerinde birbirinden diğeri içinde kaynaşmaya temayül etmektedir. Büyük Britanya'da Schumacher, Beveridge, K. leşik Amerika'da A.P. Lerner, Alvin Hansen, C. kezlerinin devlet bütçesi muvazenesinden millet devlet malî bütçesi çerçevesinden milletin iktisatı değiştirmesi şeklinde tezahür eden bu terkip mayüz ettiler.

Daha eski ve daha dar olan tam kullanma da içine alan en müsait iktisadî durumun (optimal görünüşü altında bütçe artık devlet gelir ve gideri bir hesap cetveli" olmaktan çıkmış ve daha z

économie) nin ve sosyal muhasebenin görünüşü altında (Budget de la nation) daha geniş ve daha umumî çerçevede mak icap eder.

Bu yüzden Keynes ve muakkiplerinin tahlilleriyle rî mefhumları yeni bir mahiyet ve hakikaten iktisadî ederlerken (30) aralarındaki sıkı rabıta da meydana bütçe, istikraz, nakit mefhumlarından ayrılmaz gö (fiscal) hadise, tamamıyla “malî” ve “iktisadî” hadise naenaleyh bu mefhumların ait oldukları disiplinlerin uyumsuzluk şayanı eseftir. Hele bugünkü fikir cereyanı rek nazariyenin tatbikattan ayrılmazlığı kabul edilebilir da arzu edilmez bir mahiyet iktisap eder.

c) Öğretim sahasında kullanılmağa - bir hadde olunmakla beraber ilmî bir kıymet iktisap edebilmek kısı olan bazı tasniflerin aldatıcı ve mübalâğalı manzûr karmakla “yenilerin” yaptıkları hizmet, küçümsenecidir. Bu suretle yekdiğerine karşı kullanılan - bir nevi haddi mücerret iktisat (économie abstraite) ve maddî iktisat (économie crète) fikir iktisatçısı (économiste de la pensée) ve (économiste de l'action) tabirleri artık merduttur. İlmi bir gaye olmaktan çıkmıştır : O bugün artık bizzat iktisat için değil, bir siyasete rehberlik etmek, onun istinatı için olmak için serdedilmektedir.

Onun mevzuu, hazır formüller imal etmek değil, mevcut olan ve şartları bir araya geldiği takdirde tıbbî sebepleri meydana çıkarmak için gereken şartların rî

Teori ile siyasetin bu bağılılığı, tatbikat ile tatbikat rehberi olan iktisat ilminin netice birbiri- ne cephe almamaları için üçüncü bir se-

Son derecede arzuya şayan olmakla beraber hiline midir?

B — Bir hal tarzı bulunabilir mi?

Bunun için en az muzaaf bir ceht sarfetme- dir. İlk önce bir taraftan iktisatçıların, öte ya- yenlerinin, aralarına her iki disiplinin müte- kelime kavgalarına son vermeleri gereklidir. Şarıldıktan sonra, vergi hukuku ve iktisat ter- “Conceptualisation” arasında müştereken bir- der.

Birinci Şart : Her iki disiplinde terimler

Disiplinlerin her biri için, birleştirilmiş bir tarzı tasavvur olunamaz. Bu istikamette tev- ceht ve gayret, iktisat ilminde malî hukuka icabedecek gibi görünmektedir.

a) İktisadî terimlerin birleştirilmesi : İkt- ilimler gibi, Berkeley tarafından mazide, o k- nulan (32) kelime tuzağına düşmiye mahkûm- ketliliğini ve giriftliğini ifadeye muktedir ol- kullanmağa başladığı andan itibaren lisanın r- diğerinden çok farklı...

bu tabir yalnız, piyasa ihtiyacı için istihsalde bulunma-
düfe bağı (aléatoire), bir karakter iktisap eden uz-
dır (34). Ve nihayet bazı müellifler de bu tabiri, k-
has farikalarını haiz olan her nevi istihsal teşkilâtı
tedir. (35)

Gelir (revenu) terimi de bundan daha az müpl-
lıkları azaltmak için, bu terimin kullanılması, mefh-
recesine, kavramın vüs'atine ve tahlilin ölçüsüne g-
takyitlere tâbi tutulmayı gerektirir.

Von Veiser tarafından vaz edilen fonksiyonel in-
nel inkisam arasındaki ayrılığı zenginleştiren Ba-
âmillere müstenit mücerret gelir (revenu abstrait)
has ajan veya müessese gelirinin (revenu concret
tion) ayrılmasındaki faydayı ispat etti.

Bu sonuncu mefhum, gayrî safî gelirin, müel-
dan unsurlarına ve safî geliri elde etmek için yapı-
tebeddül eder. Gayrî safî gelir, Loria, Fisher, Ku-
göre aynı değildir: Safî gelirin sureti tayinine
iphama meydan vermiyor değildir. Amortisman t-
na ifade etmekten uzaktır. "İnsan sermayesi" ni-
mamiyetini muhafaza etmek münakaşalara yol
Maddî sermayenin itfasına gelince bu mesele, i-
maddî vahitleri fiyatı üzerinden mi yoksa bu serm-
sın çalışma kudretinin idamesi de nazara alınarak
yin noktası üzerinde Pigou, Hayek, Lindahl ve F-
münakaşaya yol açmıştı. (36)

muhalafeti, Knight, Hayek, Kaldor arasında marjinalizm taraftarlarıyla, toplu miktarlar tarafları arasındaki münakaşalar sermaye meselesinin olduğu gibi durmakta bulunduğu

İktisat ilminin terakkisi, gerek millî gerekse yabancı milletler arası sahada, bu lisan gücüne te olduğu gayrî kabili inkârdır. Bu manzara yalini görür gibi oluyor... Bir tarifler kodunun tedvini acaba düşünülemez mi?

b) Vergi hukuku terimlerinin birleştirilmesi iktisat ilmine has değildir. Maliye hukukunun tavsiyesine riayet etmiş değildir: "Kelimelemleri mümkündür, elverir ki, onların ilk önce bir

Bazen aynı terime muhtelif vergi idareleri (tax authorities) tarafından ayrı manalar verildiği ve idareî umumiyelerin ilgasına dair 16/Nisan 1925 zı mefhumların birleşmesini intaç etmiş olduğu metni kaybetmiştir. Bununla beraber muhtelif ve hattâ aynı dairenin içinde, bir terimin bundan sonra da vaki olabilir.

Bu cümleden olmak üzere kazanç (bér) kavramımız veçhile, bütün vergi kanunlarının uygulanmamaktadır. Ziraî kazanç, ticarî kazanç ve sanayiî kazançlar ayrı ayrı değerlendirilmekte ve vergiye tabi kılınmaktadır. Ticarî ve sanayiî kazançların un-

Muhasebe Kongresine takdim edilmiş olan raporun ihtiyatlar, provizyonlar ve amortismanlar bu kab

İki manalı ve müphem formüller pek çoktur; içinde çok ayrı manalara gelenlerine rastlamak o “Tehir edilmiş amortismanlar” tabiri buna çok eder. Kısaca işaret edilen şu birkaç misal, dil ve r nin iktisat ilminde olduğu kadar vergi hukukunda göstermeye kifayet eder zannındayız. Ancak bu, iki disiplinin terimlerini birleştirmek hususunda terek gayretin derpiş edilebilmesi için lâzım olan

İkinci şart: Her iki disiplindeki terimlerin ye

Şematik ve mücerret (abstrait) bir muhake için takip edilecek üç yol mevcuttur:

- 1 — İktisat terimlerinin vergi hukuku tarafı
- 2 — Vergi hukuku terimlerinin iktisat ilmi ması.
- 3 — Bu iki disiplinin müştereken yeni terin

Ancak, bilgilerimizin halihazırdaki durumun lin bir anlaşmanın unsurlarını sağlayacak kudre ni maddî unsurların ithalini gerektiren üçüncü i edilmesi icabeder. Bu hal, diğer iki ihtimalin ta da iyice aydınlatmış olur.

Vergi hukuku terimlerinin iktisat ilmi tara

sebepleri dikkatle incelenecek olursa bu sebeplerin başlıcasının aynı hâdiselere, iki disiplin tarafı-
 bakılması olduğu neticesine varılır. Her ikisi de
 nazarı dikkate almakta iseler de, iktisat ilmi
 hını yapmak gayesini güderken, bir teknikten
 gi hukuku, az çok göreneğe dayanan (empirik)
 bir gayenin; Devlete lüzumlu olan gelirlerin s
 le vergi dairesinin münasebetlerini tam bir ş
 nin, tahakkukunu araştırır. Vergi hukukunun
 (opportunisme) düşkünlüğü, bir çok hukuk
 mesini izaha kifayet eder. Bay Laborde - Laco
 tinlere dayanarak, müstehziyane bir edâ ile -
 her devirde mevcut olmuş olduğunu ve iyice
 rin meşruiyet ve müessiriyeti arzusunu tatmi
 sada müstenit bulunmadığını beyan etmiştir.

Terimlerin elâstikiyeti bu uygunculuk va
 etmektedir. Kullanılan kelimelerin aynı oluşu
 iktisadî'yi birbirine karıştırmış olmaları ile i
 sat o zaman, san'at (art) safhasını asla geçm
 vamlı gelişmesi ve devlet ihtiyaçlarının artışı
 kinleşmiş ve şiddetlenmiştir.

Komşu disiplinler arasında terimlerin al
 iki manalı tavsiflerin bertaraf edilmesi maksa
 lışmalarda müşahede edilen bazı gayretlere ra

tatbikatçıları aynı zorluklarla karşılaşılıyorlar ve insa
fa Doyen Hanri Vizioz'un tabirleri teklif ederken gö
tiyatkârlığı ve kat'iyet endişesini yadetmekten nefsi

Bu disiplinler bundan dolayı daha az ilerlemiş o
zı defalar, ekseriya müessif karışıklıklar ve anlaşm
olan terim ihtilâflarının faydalı ve derin tetkiklere
kil etmiş oldukları da vakidir.

Bunda bir ümit ışığı yok mudur? Bütün ilim a
gibi, iktisatçılar için de "manialar daima birer dav
ğil midir? (40)